

29. maj 2017

Vejledning om kommunikation omkring salt og saltreduktion

Indledning

Danskerne spiser generelt for meget salt, hvilket har uheldige sundhedsmæssige konsekvenser. Det meste salt fås fra forarbejdede produkter som brød, kødprodukter, ost og færdigretter, og forbrugerne anbefales at købe madvarer med mindre salt.

Mærkningen af en fødevars indhold af salt kan hjælpe forbrugeren til at begrænse indtag af salt ved at vælge produkter med mindre salt sammenlignet med andre produkter.

Saltpartnerskabet er et samarbejde mellem Fødevarestyrelsen og en lang række organisationer og erhvervspartnere. Sammen har de udviklet nogle vejledende reduktionsmål for indholdet af salt i forskellige fødevarer.

Der er udtrykt ønske om, at virksomheder, der arbejder målrettet med at opfylde disse reduktionsmål skal kunne kommunikere positivt om det arbejde, der gøres i forbindelse med reformulering af deres produkter.

Mærkning og markedsføring af fødevarer skal være i overensstemmelse med gældende regler. Der er EU harmoniserede regler for næringsdeklaration af fødevarer (forordning 1169/2011), hvor oplysning om "salt" er en del af den obligatoriske næringsdeklaration. Der er også EU regler for brugen af ernærings- og sundhedsanprisninger (forordning 1924/2006). Derudover er der nationale regler for anvendelse af Nøglehulsmærket.

Oplysninger på en virksomheds hjemmeside vedrørende fx saltreduktion er kommercielle meddelelser og derfor omfattet af reglerne for mærkning og markedsføring.

Denne vejledning giver et overblik over gældende regler, og beskriver, hvilke muligheder der er for at fremhæve en fødevars egenskab i relation til dens indhold af salt. Den beskriver også, hvilke muligheder, der er for at henvise til deltagelse i saltpartnerskabet eller arbejde med reformulering, også i situationer, hvor fødevareren ikke kan overholde de krav til reduktion af salt, som fremgår af kriterierne for at kunne anvende ernærings- eller sundhedsanprisninger.

Næringsdeklaration

Færdigpakkeede fødevarer **skal** fra den 13. december 2016 være påført en næringsdeklaration. Den skal angive hvor meget energi, fedt, mættede fedtsyrer, kulhydrat, sukkerarter, protein og salt der i 100 g eller 100 ml af fødevareren. Supplerende **kan** gives oplysning om indhold pr. portion, forudsat at portionsstørrelsen er oplyst i nær tilknytning til næringsdeklarationen og at antallet af portioner i pakningen er angivet.

Ud fra næringsdeklarationsoplysningerne kan forbrugeren således sammenligne indholdet af salt med andre fødevarer, og derved vælge et produkt som har en mere gavnlig ernæringsmæssig sammensætning.

Baggrunden for at henvise til "salt" i stedet for "natrium" er en forventning om, at forbrugeren nemmere forstår og kan forholde sig til oplysningen. "Salt" i næringsdeklarationssammenhæng er ikke kun tilsat salt, men er fødewarens totale indhold af natrium x 2,5.

Foruden en angivelse af mængde i gram pr. 100 g, **kan** man supplerende oplyse om mængden af salt i % af referenceindtag (pr. 100 g eller pr. portion). Dette vil give et billede af hvor meget eller lidt salt fødevareren (enten 100 g eller en portion) bidrager med i forhold til en reference. Referenceindtag for salt er fastsat til 6 g.

Der er ikke krav om, at **ikke-færdigpakkede fødevarer** skal næringsdeklareres, med mindre de er tilsat vitaminer og mineraler. Man kan dog frivilligt næringsdeklarere ikke-færdigpakkede fødevarer, ved at anvende den fulde næringsdeklaration pr. 100 g eller man kan anvende en forkortet version, der består af følgende oplysninger: Energi, fedt, mættede fedtsyrer, sukkerarter og salt. For den forkortede version **kan** man evt. vælge at deklarere pr. portion alene (dvs. udelade pr. 100 g).

Gentagelse af næringsdeklaration i det primære synsfelt

Oplysningerne om salt i næringsdeklarationen kan frivilligt gentages på forsiden af pakken, sammen med oplysninger om indholdet af energi, fedt, mættede fedtsyrer og sukkerarter (forkortet version af næringsdeklarationen). Dette gælder både oplysning i gram og i procent af referenceindtag. Denne gentagelse kan angives pr. portion alene, hvilket er det, der i praksis oftest ses anvendt.

Læs evt. mere i Vejledning om næringsdeklaration (9697/2016).

Ernæringsanprisninger

Ernæringsanprisninger er frivillige oplysninger om en fødevarers gavnlige egenskaber på grund af fødevarens indhold af energi og/eller næringsstoffer eller andre stoffer med en ernæringsmæssig eller fysiologisk virkning. Man kan kun benytte de ernæringsanprisninger, som er godkendte ifølge anprisningsforordningen (1924/2006).

Nedenfor er givet et oversigt over tilladte ernæringsanprisninger vedr. salt. Indholdet af salt beregnes på baggrund af totalt indhold af natrium i produktet (fra alle kilder).

"Salt" = totalt natrium x 2,5.

Godkendte anprisninger vedr. saltindhold / natriumindhold:

Ernæringsanprisning	Betingelser for anvendelse	
	Krav til fødevarens indhold af natrium/salt	Andre krav
Lavt natriumindhold / lavt saltindhold	Max. 0,12 g natrium /100 g, tilsvarende max 0,3 g salt/100 g	For vand må der max være 2 mg natrium/100 ml, svarende til 0,0005 g salt/100 ml. For naturligt mineralvand gælder særlige

		regler.
Meget lavt natriumindhold / meget lavt saltindhold	Max. 0,04 g natrium /100 g, tilsvarende max 0,1 g salt/100 g	Må ikke anvendes i forbindelse med naturlig mineralvand eller andre typer af vand.
Saltfri	Max. 0,005 g natrium/100 gram, tilsvarende max 0,0125 g salt/100 g	
Ikke tilsat salt	Max. 0,12 g natrium/100 gram, tilsvarende max 0,3 g salt/100 g (naturligt indhold)	Produktet må ikke være tilsat natrium/salt eller andre ingredienser indeholdende tilsat natrium/salt (dette omfatter også natriumkilder i forskellige tilsætningsstoffer eller tilsatte næringsstoffer)
Reduceret indhold af natrium / reduceret indhold af salt	Indhold af natrium/salt skal være mindst 25 % reduceret i forhold til lignende produkter på markedet	Reduktionens størrelse skal angives. Skal sammenligne med en række produkter, der er repræsentative for markedet.

Man kan anvende variationer i ordlyden af de pågældende ernæringsanprisninger, hvis variationen har same betydning for forbrugeren. Eksempelvis:

"Saltfattig" og "lavt indhold af salt" vurderes at have samme betydning som "lavt saltindhold".

"Meget saltfattig" eller "ekstra lavt indhold af salt" vurderes at have samme betydning som "meget lavt saltindhold".

"Uden salt" eller "0 salt" vurderes at have samme betydning som "saltfri".

"Mindre salt" vurderes at have samme betydning som "reduceret indhold af salt".

"Uden tilsat salt eller "Nul salt tilsat"" vurderes at have samme betydning som "ikke tilsat salt".

En angivelse af et faktisk indhold, fx "max 0,3 % salt" vil også være en anprisning og kan anvendes, såfremt dette har den samme betydning, som en godkendt ernæringsanprisning, fx i dette tilfælde indikeres, at produktet har et lavt saltindhold.

For sammenlignende ernæringsanprisninger (reduceret indhold af salt) skal man være opmærksom på, at produktet skal indeholde mindst 25 % mindre salt end tilsvarende produkter på markedet. Man kan således ikke kun sammenligne med eget produkt.

Læs evt. mere i Vejledning om anprisningsforordningen (9371/2016).

Nøglehulsmærket

Nøglehulsmærket er en ernæringsanprisning, der stiller krav til en fødevarers indhold af fedt, sukkerarter, kostfiber og salt i forskellige fødevarergrupper. Reglerne for anvendelse af Nøglehulsmærket fremgår af bekendtgørelse om anvendelse af Nøglehulsmærket på fødevarer (131/2015).

Brug af Nøglehulsmærket kan derfor vær en god måde at kommunikere til forbrugeren, at der er taget særligt hensyn til indholdet af salt i produktet.

Også Fuldkornsmærket kan være en indirekte måde at oplyse om, at der er stillet særlige krav til saltindholdet, da fuldkornsmærkede produkter skal overholde kravene til Nøglehullet.

Læs evt. mere i Vejledning om Nøglehulsmærket (9254/2015) eller på www.Nøglehullet.dk

Sundhedsanprisninger

Hvis man i mærkning og markedsføring vil fremhæve de gavnlige sundhedsmæssige effekter ved fx en saltreduktion, vil dette være en sundhedsanprisning. Man kan kun benytte de sundhedsanprisninger, som er godkendte ifølge anprisningsforordningen (1924/2006). I Kommissionens register (<http://ec.europa.eu/nuhclaims/>) vil man finde oplysning om godkendte og afviste sundhedsanprisninger.

I øjeblikket er der kun godkendt én sundhedsanprisning relateret til saltreduktion:

- "Et reduceret forbrug af natrium bidrager til at vedligeholde et normalt blodtryk" eller med en anden ordlyd:
- "Et reduceret forbrug af salt bidrager til at vedligeholde et normalt blodtryk"

Det er en betingelse for anvendelse af anprisningen, at fødevareren skal overholde kravene til enten ernæringsanprisningen "lavt saltindhold" (dvs. max. 0,12 gram natrium/100 g, som tilsvare max. 0,3 gram salt/100 gram) eller "reduceret indhold af salt" (det vil sige, at saltindholdet er reduceret med mindst 25% saltreduktion i forhold til lignende produkter).

Det betyder også i praksis, at sundhedsanprisningen også kan benyttes på produkter, der kan anpriseres "ikke tilsat salt", da disse produkter også skal overholde krav om max 0,3 g salt/100 g (fra naturligt indhold), fx snacks eller grøntkonserves, der ikke er tilsat salt.

Det er muligt at ændre på ordlyden af sundhedsanprisningen, hvis det gør det lettere for forbrugerne at forstå den. Det er en forudsætning, at det ikke ændrer betydningen af anprisningen i forhold til hvad, der er fundet videnskabeligt belæg for ved godkendelse af anprisningen. Det er også muligt at supplere anprisningen med en uspecifik sundhedsanprisning, der introducerer anprisningen, samt evt. give supplerende forklaringer, som angivet i eksemplet nedenfor.

Læs mere om anvendelse af sundhedsanprisninger, herunder rammerne for fleksibilitet i ordlyd og tilknytning af supplerende oplysninger i Fødevarestyrelsens vejledning om anprisningsforordningen (9371/2016).

I rapporten "Sundhedsanprisninger som forbrugerinformation" fra 2014, som er udgivet af DI Fødevarer i regi af Måltidpartnerskabet, er givet eksempler på, hvordan sundhedsanprisninger kan omformuleres og suppleres.

Følgende eksempel er givet i rapporten for den godkendte sundhedsanprisning: "Et reduceret forbrug af natrium bidrager til at vedligeholde et normalt blodtryk".

A Den uspecifikke anprisning

Holder dit blodtryk i form

Godt for blodtrykket

B Den specifikke anprisning

Et reduceret forbrug af natrium bidrager til at vedligeholde et normalt blodtryk

C Den ændrede ordlyd (alternative anprisning)

Et mindsket indtag af salt hjælper dig med at holde et normalt blodtryk

D Supplerende forklaringer

Det tryk hjertet laver, når det pumper kaldes blodtrykket. Trykket måles i hvor mange millimeter kviksølv, det kan "løfte". Der måles to blodtryk. Det systoliske tryk (den høje værdi) fremkommer, når hjertet pumper blod ud i årenerne. Det diastoliske tryk (den lave værdi) når hjertet slapper af og fyldes med blod.

Blodtrykket skrives f.eks. 120/80 mm Hg og læses 120 over 80 mm kviksølv. Hvad et normalt blodtryk er, afhænger af flere forskellige faktorer, f.eks. arvelige forhold og alder. Det normale blodtryk stiger ofte med alderen.

Kostråd

Et af de officielle kostråd er: "Spis mad med mindre salt".

Det er generelt tilladt at henvise til de officielle kostråd ved mærkning og markedsføring af fødevarer. Man skal dog være særlig opmærksom ved anvendelse af de kostråd, hvor ordlyden henviser til et næringsstof eller en ernæringsmæssig sammensætning af en fødevarer, fx i dette tilfælde "mindre salt". Ved mærkning og markedsføring af et konkret produkt eller ved generisk markedsføring af fødevarer, vil dette kostråd indikere, at fødevareren har et reduceret saltindhold (mindre salt end lignende produkter), og derved opfattes som en ernæringsanprisning. Det vil således være vildledende, hvis den pågældende fødevarer ikke er i overensstemmelse med de krav, der gælder stillet til ernæringsanprisningen "reduceret indhold af salt".

Det betyder, at produktet som minimum skal overholde betingelser for ernæringsanprisningen "reduceret indhold af salt", dvs. indeholde mindst 25 % mindre salt end tilsvarende produkter på markedet. I praksis betyder det, at man også kan anvende kostrådet på produkter, der lever op til de andre ernæringsanprisninger vedr. salt: enten "lavt saltindhold", "meget lavt saltindhold", "ikke tilsat salt" eller "saltfri".

En fødevarer, der derudover overholder kravene til brug af Nøglehullet, kan benytte de officielle

”kostrådsdråber”, som Fødevarestyrelsen har rettighederne til. Der er udarbejdet en særlig manual for brug af kostrådsdråberne. Kan findes på følgende link:

http://www.foedevarestyrelsen.dk/SiteCollectionDocuments/25_PDF_word_filer%20til%20download/07kontor/Ern%C3%A6rings-%20og%20sundhedsanprisninger/Manual%20for%20anvendelse%20af%20kostr%C3%A5dsdr%C3%A5berne.pdf

Brugen af kostråd i markedsføringen må generelt ikke være vildledende og må ikke give indtryk af, at Fødevarestyrelsen anbefaler den konkrete fødevare.

Læs mere om brug af kostråd markedsføringen i Fødevarestyrelsens vejledning om anprisningsforordningen (9371/2016).

Henvisning til myndighedsanbefalinger og saltpartnerskabet

Formuleringer, der henviser til budskaber eller anbefalinger fra Fødevarestyrelsen eller Sundhedsstyrelsen i markedsføringen af fødevarer er ikke omfattet af anprisningsforordningen, med mindre der er tale om udtrykkelige ernærings- eller sundhedsanprisninger. Dette er også beskrevet ovenfor om brug af kostråd.

Vejledende mål for saltreduktion (Saltlisten)

De vejledende reduktionsmål for forskellige fødevarer (saltlisten), som Fødevarestyrelsen har udviklet i samarbejde med saltpartnerskabet, kan betragtes som en myndighedsanbefaling. En henvisning til en virksomheds arbejde med overholdelse af ”saltmål” (saltlisten) i markedsføringen af konkrete produkter vil således være muligt, hvis dette formuleres på en sådan måde, at man ikke angiver eller indikerer en ernæringsanprisning af fødevaren. Dette er en svær balancegang, da en henvisning til ”salt” på en konkret fødevare, som udgangspunkt indikerer en særlig ernæringsmæssig egenskab med hensyn til salt for den pågældende fødevare.

Det er dog Fødevarestyrelsens vurdering, at en virksomhed i markedsføringen, herunder mærkning på produkterne¹, kan oplyse om følgende uden at dette er en overtrædelse af anprisningsforordningen.

- *Følger Fødevarestyrelsens vejledende saltmål.* Hvis det er på hjemmesiden, så link gerne til saltlisten.
- *Deltager i saltpartnerskabet.*

Mærkningen må ikke give anledning til at vildlede forbrugeren, jf. mærkningsforordningen (1169/2011).

Link til Saltlisten:

http://altomkost.dk/fileadmin/user_upload/altomkost.dk/Filer/Downloads/Pdf/Saltlisten.pdf

¹ Produkterne kan godt samtidig være nøglehulsmærkede, hvis Nøglehulskriterierne er opfyldt.